

Laaja-alaiset terveystarkastukset Lappeenrannassa

Kehittämistä ja kokemuksia 10 vuoden ajalta

Taustaa 1.

- Ylilääkäri, lastentautien erikoislääkäri Outi Strid:
VIISIVUOTISTARKASTUKSESTA KUUDENNELLE LUOKALLE
Lastenneuvola ja kouluterveydenhuolto lapsen vaikeuksien
havaittajana ja auttajana (Stakes Aiheita 16/1999) :
- Vuonna 1983 syntyneiden lasten 5 –vuotisneuvolakäynnin arvio
sairauskertomustietojen (lomake: 3-6vuotiaitten
terveystarkastukset) pohjalta: 663 lasta, joista 33%:lla arvioitiin
olevan seurannan tarvetta, heistä oli poikia 63%
- Samojen lasten tarkastus peruskoulun 6.lk:lla 1996:
terveydenhoitajan alkutarkastus, lääkärin tarkastus, vanhempien,
oppilaan ja opettajan haastattelu : 578 lasta+ 18 samanikäistä
seuraavana vuonna (koululykkäys tai luokan kertaaminen)

Tuloksia 1.

- Vuonna 1983 syntyneiden lasten 5-vuotistarkastuksessa (1988) ja 6. luokan koulutarkastuksessa (kaikki kuudesluokkalaiset vuonna 1996) havaittujen ongelmien yleisyys (%) :

	neuvola	koulu
1. neurologisen kehityksen erityisvaikeudet	16%	7%
2. pitkäaikaissairaus tai vaiva	13%	19%
3. tunne-elämän oireilu	6%	33%
4. perheen vaikeudet	5%	28%
5. oppimisvaikeudet	5%	17%
	N= 663	N= 578

Tuloksia 2.

- 6. lk tarkastuksessa löytyi enemmän perheen ongelmia ja emotionaalisia ongelmia kuin neuvolassa, tunne-elämän oireiden arviointi neuvolassa yllättävän vähäistä (oletus että mielenterveydenhäiriöitä esiintyy 7-15%:lla lapsista)
- Neuvolatarkastus keskittyi enemmän motorisien taitojen selvittämiseen, perhetilanteen selvitys hajanaisempaa ja kirjaus hyvin epävarmaa (lyijykynämerkintöjä tai irtolappuja),
- myös vaikeakin luki-häiriö saattoi neuvolassa jäädä huomaamatta: taito kielellisen kehityksen arvioon puuttuu sekä lääkäriltä että terveydenhoitajalta

Tuloksia 3.

- Kuudennen luokan koulutarkastuksessa havaittujen oireiden ja ongelmien esiintyminen (%) neuvolan 5-vuotistarkastuksen perusteella muodostetussa seurantaryhmässä (jäivät seurantaryhmään neuvolatarkastuksessa 1988) ja vertailuryhmässä (eivät jääneet seurantaan 1988)

	seurantaryhmä	vertailuryhmä
▪ tunne-elämän oireilu	42%	24%
▪ oppimisvaikeus	29%	9%
▪ perheen vaikeudet	28%	24%
▪ pitkäaikaissairaus tai vaiva	26%	17%
▪ neurol.kehityksen erityisvaikeus	16%	3%
	N= 152	N= 358

Tuloksia 4.

- Kuudennen luokan tarkastuksesta :
  - yleiskuva positiivinen, koulut ja luokat virkeitä, opettajat kiinnostuneita oppilaistaan, mutta luokkakohtaisia eroja oli
  - vanhemmat olivat kiinnostuneita lastensa hyvinvoinnista (75% tuli mukaan tarkastuksiin)
  - opettajien arvio: 65%:lle oppiminen helppoa, n. 11%:lle selvästi vaikeaa; 81%:lla ei ollut ongelmia toverisuhteissa, 2,5%:lla oli paljon ongelmia; vakavia käytösongelmia koulussa oli 5 %:lla, 76%:lla ei lainkaan
  - kiusaamista oli jossakin vaiheessa kokenut 22% lapsista

Tuloksia 5.

- Kuudennen luokan terveystarkastuksessa lääkärille esiin tulleita asioita:
  - oppimisvaikeuksia 16 %
  - emotionaalista oireilua kolmanneksella
  - huolia ja rasieta perhetilanteessa joka neljännellä
  - perheen avo- /avioeron oli kokenut joka neljäs

Selkeintä tuen tarvetta:

- vieraista kulttuureista tulevat, kieltä taitamattomat lapset
- vaikeissa perhetilanteissa elävät turvattomat ja yksinäiset lapset
- pitkäaikaisesti sairaat lapset
- koulussa erottuvat erityisesti lapset joilla koulunkäyntivaikeuksia(oppimisvaikeudet, huono koulumenestys ja käyttäytymishäiriöt)

Kouluterveydenhuollon laaja-alaiset terveystarkastukset Lappeenrannassa 2000-luvulla

- Laaja-alainen tarkastus 2. ja 6. luokalla: (lomake) terveydenhoitaja tarkastaa ja haastattelee oppilaan (vanhempien ja lapsen yhdessä täyttämä esitietolomake) terveydenhoitaja (ja koululääkäri) haastattelee opettajan ennen luokkatarkastusten alkua kysyen jokaisesta oppilaasta tietyt asiat vanhemmat kutsutaan tarkastukseen mukaan, paikalla terveydenhoitaja ja lääkäri : haastattelu ja lapsen fyysinen tutkiminen

terveydenhoitaja ja lääkäri tekevät yhteenvedon ja jatkosuunnitelman yhdessä vanhempien kanssa tarkastuksen päätteeksi

Laaja-alaiset tarkastukset jatkoa

- Yläkoulun puolella laaja-alaiset tarkastukset eivät ole toteutuneet suunnitellusti :
  - ei myöskään ole sovittua vakiintunutta kaavaa kuten alakoulujen puolella , mutta osalla on käytössä esitietolomake, jonka nuori ja/tai vanhemmat täyttävät ennen vastaanottoa, lisäksi käytetty Raitasalon –BDI –lomaketta ja Nuorten Audit-lomaketta
  - yläkoulussa kokeiltu myös tarkastusta siten, että vanhemmat tulevat mukaan: haastattelu vanhempien kanssa ja fyysinen tutkiminen ilman vanhempia
  - lääkärin ajallinen panostus ollut niin vähäistä, että koulussa on hoidettu vain ongelmia tai kirjoitettu nuorison terveystodistuksia tarpeen mukaan
  - vanhempia ei ole määrätietoisesti kutsuttu paikalle

tilastointi

- Finstar-ohjelman aikaan sähköiseen sairauskertomukseen merkittiin käyntiluokka ja kontaktilaji, sekä pituus , paino, näkö, kuulo ja verenpaine, muut kouluterveystiedot olivat paperiversiona
- Lääkäri merkitsi diagnoosin
- EFFICA- sairauskertomusohjelma otettiin käyttöön 2004, raportoinnin ja tilastoinnin ongelmia - pyrkimys on pois papereista, lomakkeisto ei kuitenkaan anna mahdollisuuksia samanlaiseen tietojen säilytykseen
- Periaatteessa Efficassa mahdollisuuksia kaikenlaisiin mittareihin, sisältömerkintöihin ja käyntisyyluokkiin (ICPC), mutta on sopimatta mitkä asiat on oleellista merkitä --- ja mitä jaksetaan merkitä?

ajatuksia

- Yläluokan tarkastuksen sisältö pitäisi kehittää vastaamaan laaja-alaista tarkastusta alaluokkien puolella : luokanvalvoja ei välttämättä tunne oppilasta ja perhettä kuten alaluokilla - keneltä koulun tiedot ? Mikä on oikea ikä: lähellä 15v vai luokka-asteittain?
- Vanhemmat mukaan - miten käsitellään itsenäistyvän nuoren asioita luottamuksella mutta vanhemmuutta tukien ?
- 2.- ja 6.lk tarkastuksissa saadaan paljon tietoa lapsen ja perheen tilanteesta, usein kuitenkin jää puutteelliseksi ongelmiin puuttuminen ja toimenpide -ehdotusten toteutumisen seuranta
- Laaja-alaiset tarkastukset vaativat koulutusta lääkäreille, terveydenhoitajille, sitoutuneet ja pitkäaikaiset työntekijät
- Sosiaalityön osuus ? Ajatus kokeilla sosiaalityöntekijän arvion liittämistä 2.lk:n tarkastuksen yhteyteen

Kiitos !

